

Lưu hành nội bộ

TÀI LIỆU

TIẾNG H'MÔNG

Mường Khương, tháng 9 năm 2008

JĂNGX 1:
I U Ư E Ê T L V X
EI ÊI Ơ Ư UÔ (l) (v) (x)

1. Đọc

a, Nguyên âm:

i, u ,ư, e, ê, đọc như tiếng Việt.

b, Vần:

ei (ây), êi (ây), ơ (ơ - ư - ơư), uô (u- ô - uô)

c, Phụ âm

T: Đọc là "*toux*"

L: Đọc là "*loux*"

V: Đọc là "*voux*"

d, Thanh điệu (chiv suôz)

(l) - dấu lul đọc tầm xuống "*lul*"

(v) - dấu vuv "*vuv*"

(x) - dấu xix "*xix*"

2. Tux lul (từ ngữ)

I: ây

U: chán, ngán

Ư: rác, reo

Êx: thế

*** T**

Ti: gần

Ti ti: san sát

Tiv: kia

Tiv u: đằng kia

Tiv: đằng ấy

Tu: đứt, bứt, hái

Tul tư: con trâu

Tul tul: người người, mọi người.

Tơư: chân

Tơuv: ra

Toul: củ

Tix: anh

Tix lăul: anh trai

*** X**

Xư: Dọn, gom

Xix: kệ, phốt lờ

Xuô: cháu lép

Uô xi: đồ

*** L**

Leiv: ném, vứt, bỏ

Luô: của mắng

Luôl: doãn, nở, rạn

Luôx: đất, bằng, phát

Luôv: bơi, ngoi, moi, say, buồn.

Lu: ngắn hơn

Lu lul: Lời nói, câu nói

Lul viêx: tiếng Việt

Lux: To, lớn, đong, cân.

Lux: Thối, nát

Lưv: Thứ, mai sau

Lê: Thế, (như thế), vậy (vậy thế),

sẽ.

Lêx: Lâu

Lêv: Xiết chặt, thích

Lêl: Thê lê, thược mặt

Lil: Thu vén, thu xếp, lo liệu

Liv: Lọc, lăi, lờ, lợi

Luv: vụn lại, chất đóng

JĂNGX 2:
O Ô L R S
IÊ AI (r) (s)

1. Đọc

a, Nguyên âm:

- o, ô, ơ đọc như trong tiếng Việt.

b, Vần

iê đọc i-ê - iê đọc gần như "ay" trong tiếng Việt.

c, Phụ âm

B: Đọc là "*boux*".

C: Đọc là "*coux*".

R: Phụ âm đầu lưỡi hàm ếch có nhấn hơi. Đọc là "*roux*".

S: Đọc như người trung bộ đọc chữ s. "*Soux*".

d, Chiv suôz (dấu thanh)

(r): Đọc rour (r- ơ - ư - r) "*rour*".

(s): Đọc là soux (đọc khởi điểm hơi thấp xuống dần). "*soux*".

2. Tux lul (từ ngữ)

*** B**

Buô: Lợn

Buôx: Vỗ

Bê: Tên (người, vật, đồ vật)

Buol: Bạ

Bu: Tuyết, vớt

Buôr: Ngậm

Bou: Sốt

Bus: Đậy, che lại

*** C**

Cư: Em, gánh, vác

Cox: Mây, nhé

Ciê: Cưa

Cư toul: Vác củi

Cou: Cưa sẻ

Cuô: Nước canh

Couv: Học

Cu: Cán, chuôi, cuốn.

Cu lul: Lời cổ nhân, di chúc

Cur: Tôi, tớ, mình

Cul: Chín tới, tán

*** R**

Ru: Nhỏ, rút ra, lấy ra

Rê: Sét, toạc, rách

Rêr: Lép bếp

Rix rêx: Phì phò

Rour: Cái thạp (phép bằng gỗ), bới móc, moi móc.

Rur: Giã (gạo giặc)

*** S**

Sei: Nhanh, sơn dương

Su: Nở (gạo nở), nghỉ

Sê: Thuế

Sêv: Hao hụt

Six: Thời gian

Six xuv: Thời sự

Siv: Nám

Sour: Xiềng xích, dây chuyên

Sur: Nóng

3. Dừng từ đặt câu

- Cừ Tuôv, cừ Cuôv xix uô cê cừv!
 - Cừ Lux, cừ Vux uô cê cừv
 - Bưol liêx, bưol loux xix lưor tưv
-

JĂNGX 3:

A Ă Â M N K
ÔI AO ÂU (K)

1, Đọc

a, Nguyên âm:

- a, ă, â đọc như tiếng Việt.

b, Vần:

- ôi, ao, âu đọc như tiếng Việt.

c, Phụ âm

M: Là phụ âm hai môi, hàm ếch trên mặt lưỡi. Đọc là "*moux*".

N: Là phụ âm đầu lưỡi hàm ếch trên. Đọc là "*noux*".

K: Là âm tác sát cuống lưỡi hàm mềm, không nhấn hơi. Đọc là "*koux*".

d, Chiv suôz

(*k*) đọc là "*kuôk*".

2. Tux lul (từ ngữ)

*M

Mê: Bé, nhỏ

Muôx: Có

Muôv: Chị, em (gái)

Maol: Non

Maor: Cơm

Maor cuôv: Mềm mềm

Mur: Ong (mật)

Mir: (con) mèo

Mêv: Mực, vô ơn, bạc nghĩa, bội nghĩa, bắt mạch.

Mil: Ngô

Mis: Sứa

Mul: Đi

Muôs nul: Anh (chị) em ruột

Muôl: Mua, mét khối

Muôl lux: Nai

* N

Nuv: việc, làm việc

Nao: Rét
 Naox : ăn
 Ni : tránh, này, nọ
 Nor: đây, này
 Nus : nghe, hỏi
 Nul: anh, em (chị, em gái...)
 Nux : vật kỷ niệm
 Nur : câu cá
 Nuôv: xem, non, trông, nhìn
 Nul: em chú
 * **K**
 Kâuk: khoé, mắt khoé, góc
 Kâus: ngã
 Kaul muôs lir: con chuồn
 chuồn.
 Kâux: chậ, mắt, ung
 Kaur: xác, chết, mẫu, câu

Kâuv: sau, nóc, nhía
 Kei : quả, trứng
 Kuôr : nhân
 Kuôr luôx :đất
 Kaok kei: khoai sọ
 Keix: nghiêng ngả...
 Kê : nhấn lại
 Kêl: thất
 Kêr : mượn
 Koul : âm ã inh ỏi
 Kouv : sói mòn, lí đần
 Kouv : bẻ xóc, xóc dậy, dương sẵn
 Kuk : nhát, sợ, hoang dạ
 Kur : hạt tai, tạt tai
 Kuôx : khóc, kêu...
 Kux : ốc

3, Dùng từ đặt câu.

- Tôngx Lour ngôl môngl tiv lax!
 Tãngr su ngôl lul lâul Tuôv luôs luôs lê!
 - Tul cứ, caox nav môngl đuô tus Lour?
 Cur nav môngl uô lax Lour.
 - Uô lê, caox tix lâul đuô tus Lour!
 Cur tix lâul Lour luôs uô lax.
 - Uô lê, caox nav tix nêr!
 Cur nav tix môngl uô xuv Lour!
 - Tãngr su sour đoul lul su têl naox su lak!
 Naox naox giv giv lê!
 Muôx uô max muôx naox max!
 Muôx naox lê sour đoul uô, nuv lê tãngl!
 Caox tuôx lak Sourv, Cur taol taol caox nêr.
 Caox tuôx uô gãngx lak nav teik.

JĂNGX 4:

P H Z (Z)
UNG OA UI UI

1. Đọc

a, Vân

ung, oa, ui, ui, ui

b, Phụ âm

P: Là phụ âm như pờ trong tiếng "pin". Đọc là "*poux*".

H: Là phụ âm thoát hơi, không nhấn hơi. Đọc là "*houx*".

Z: Là phụ âm đầu có giới âm "i". Đọc là "*zoux*".

c, Chiv suôz (dấu thanh)

(z) chiv zuôz đọc là "*zuz*".

2. Tạo từ

*** P**

Par: Bánh, kế

Puôx cuv: Hạt giổi

Pux: Phụ nữ, vợ

Pux lăus: Bác gái

Pur: Đây

Paur: Đổi

Pao: Lá lách, mốc

*** H**

Hax: Còn, còn nữa

Hăngr: Thung lũng, giữa

Huv: Vừa, hợp, ăn ý, hàng (hoá)

Huv saz: Vừa lòng, ưng ý

Hei: Kéo

Heir lax: Bừa ruộng

Hu: Gọi

Huôv nor: Bây giờ, lúc này

*** Z**

Zis: Hộ (gia đình)

Zus: Sinh nở, nuôi

Zur: Yên lặng, im lặng, trật tự

Zôngx ziv: Dễ dàng

Zouv lăul: Bác trai

Zăng: Bay

Zông: Nhịn

Zăngx zinz: Thuốc phiện

Zăngx: (con) cừ

Zăngv: Loại, thuế

Zăngx hur: Bao diêm

Zêz: Uốn

Zeiv: Liếm

Zous: Chồng

*** P**

Par pêv: Kể chuyện

Paor: Ngọc

Pus: Bà

Puv: Thấy

Puz: Cho

Păux: Đền bù, bồi thường

Pêz: Chúng ta, ba

*** H**

Haz: Và, cùng, đan lát

Hăngr lax: Giữa ruộng, đồng ruộng

Huv cêr: Đứng đường lối

Heik: Nói

Heir: Bừa

Hungr: Lạnh (caz hungr)

Hăux: Trộn

*** Z**

Zouv Côngz Hôx: Bác Hồ

Zal: Chảo

Zuv: Rủ nhau, dụ dỗ

Zôngx: Dùng, dụng

Zouv: Ông

Zăngx zuôv: (Con) ngan

Ziz: Nghe theo, ưng ý
Zôngs: Giống như
Zur zãngx: Họ giàng (dương)
Zãngx zuv: Khoai tây

Zãngx lix: Dương lịch
Zêv: Càng
Zeis: Mòn
Zô zôv: Ôi, chao

JĂNGX 5: YĂNGZ SHUV

JĂNGX 6: TH J NH OANG

1. Đọc

a, Vần

- Oang đọc như vần oang trong tiếng Việt.

b, Phụ âm

Th: Là âm đầu lưỡi chân răng hàm trên có nhấn hơi, đọc là "*houx*".

J: Là phụ âm sát cuốn lưỡi hàm mềm không nhấn hơi, đọc là "*joux*".

Nh: Là phụ âm tắc sát mặt lưỡi hàm ếch trên, có giới âm "i" ẩn hơi nhấn hơi.

2. Tux lul (từ ngữ)

* TH

Thãngx: Kẹo, đường, đám

Thoangx: Đoàn, "đoàn kết"

Thâuk zâu: Thuở nhỏ

Thãngx têz: Đám nường

Thuôx: Trượt, trượt mất

Thurox: Đứng đầu, đầu tiên

Thêv: Khỏe, nộp

Thaur: Chai, lọ

Thaoz: Dọn, hót, khơi

Thâuk u: Thuở xưa, xưa kia

Thaz: Thêm, nữa, cùng, cùng với,
và, cũng...

Thôngx saz: Đồng lòng, đồng
tình

Thourz: Đầy

Thôngz xur: Thông báo, thông tin

Thiv: Bộ, quàng, chùm thông
lọng

Thaor: Xin

* J

Jêx jaol: Bản làng

Jâu z kâu z: Dưa dầu

Jông kôngz: Mùa màng tốt

Jas: Lân, lượt, con đế

Jaz: phơi

Jêz: Đá

Jis: Cuốn, cuốn quýt, sệch (méo)

Jil lăngr: Đái dầm

Jông mông: Bình yên, khỏe mạnh

Jăngv: Tránh, những, nhường
nhịn, làm đóm, trang điểm, điệu
bộ, thân hình.

Jâu z: Rau

Jông: Tốt, đẹp

Ja: Dính
 Jal: Buộc, chới
 Jêl: Thừa, mắng, ỏ, tổ
 Jêz siz: Đá vôi
 Jil: Nước tiểu
 Jông gâu: Tốt đẹp
 Jông nênhx: Hạnh phúc, đẹp đời
 Jângv juô: Hình dáng
 Jaov: Quanh co
 Jângx: Bài, câu chuyện, hàn nối
 Jâu nhôngl: Rau sống
 Jâu paoz: Cải bắp
 Jê: Gân
 Jângl: Đàn, lứa
 Jâu pângx: Súp lơ
 Jeik: Dấu, cát dấu
 * Nh

Nhux: Trâu (bò)
 Nhângz: (con) dâu, rom
 Nhôngs: Kì, thời kì, thời gian
 Nhax: Bạc, tiền
 Nhaoz: ở, ngôi
 Nhuôx: Con
 Nhux kuk: Bò rừng, bò tót, trâu rừng
 Nhil nor: Bây giờ, lúc này
 Nhôngk: Mơn mớn
 Nhav: Yêu, thích, mến, quý
 Nhax cuz: Vàng bạc
 Nhaoz jông: (lời chúc) yên ổn, ổn định
 Nhil nhuôk: Trẻ nhỏ, trẻ thơ, trẻ con.

3. Dùng từ đặt câu

- Jangs caox nhaoz jaol tux nêx?
- + Cur nhaoz jaol Hangr Jêz na!
- Nhaoz nor môngl Hangr Jêz haor đêz nêx.
- + Zaos môngl thêv na iz teik cil xuz! Zaos lơur cêr ô tô na jaov thêv!
- Jangs caox nhaoz Hangr Jêz, caox puôz pâuz Nhax!
- + Zourv heik, zourv cao puô zaos zourv Nhax Zangx? Thâu k zâu cur tuz pâuz zourv Nhax cao.
- Uô lê, nhil nor zourv Nhax puôk nhaoz jông!
- + Nhil nor zourv Nhax nhaoz jông haz max.

JĂNGX 7: YĂNGZ SHUV

JĂNGX 8: PL PH INH ÊNH

1. Đọc

a, Vân

- inh, ênh đọc như inh, ênh trong tiếng Việt.

b, Phụ âm

Pl: Là âm môi và bên (mép), đầu lưỡi xát hàm ếch trên phát ra âm hai bên.

Đọc là "*ploux*".

Ph: Là âm xát môi răng hàm trên nhấn bật hơi ra. Đọc là "*phoux*".

2. Tux lul (tux ngữ)

* PL

Plas lal: Lướt qua

Plaz: Bẹp, bẹn, dẹp

Plăngk: Cú mèo

Plăngl: Trượt (mất)

Plăuz: Bồn, lông mi

Plis: Hôn, vía

Pluôs: Nghèo

Plour păngz: Lõi bông

Pluôl: Bữa

Plas: Chót vót, một tí

Plangl: Đám, bãi

Plăngx: Dây

Plaor minhx: Nói rõ, nói dứt
khoát

Plăngz: Bụng, dạ dày

Plăuz hâu: Tóc

Plê: Đốt, châm đốt

Plêz: Nứt, nứt nẻ

Plôngs: Lang thang, phớt lờ

Plur: Lõi, tim, giữa

Plux: Mất, chết, khuấy, thất lạc

* PH

Phuôz: Mây (trời), tham, quán gà,
mù quáng, hấp tấp vội vã.

Phuôz teik: Nhà vua

Phăngv tôngv: Phản động

Phăngz: Dấy lên, nổi loạn, bên

Phăngr langv: Loạn lạc

Phăngz: Phương hướng, rậm rạp,
hoang vu, cạnh, lục lợi, lật...

Phâuk: Vôi lấp, cấp dấu, rắm

Phênhr: Phấn, nhở

Phôngv: Chúc, chúc mừng, thờ
phụng.

Phôngz: Phôngz baoz, bịt, kín.

Phuv: Bảo vệ: phục tùng, phá cỗ

Phux: Chai, lọ

Phuk: Mồ hôi

Phaoz: Sáo trộn, đảo lộn

Phăngr cir: Pháp

Phăngr xingz: Thay lòng, đổi dạ

Pheiz: Chia, phân chia

Phiv: Phí, hao tổn

Phuôv: Phạt, phát đạt, sinh sản,
phát sinh, phát sinh, lên com,
phát bệnh...

Phoz: Phu phen, nậm rượu

3. Tux lul (tù ngữ)

- Phok nêx Phuv nhaoz jê caox lak?

+ Tul Phuv caox heik Puô zaos Phuv Plak.

- Zaos lênhx cao lak!

+ Phuv Plak nhaoz đêz đuô cur iz theox cêr!

- Caox zuôr môngl Phuv ziv lak?

- + Zaos, thauk phãngr langv cur gâu v hâu Phuv ziv! Thauk cao Phuv tuz tau zuôr Plak.
- Lê lak. Nhil nor Plak tuz muôx nhuôs lak!
- + Zaos ni, Plak tul zours nhil nor nhaoz jaol tus nêx?
- Plak aoz pux zours, zaos nêhns jaol Hôx Thâu.
- + Puôz car muôx lax uô?
- Puôz muôx lax uô max!
- + Plak uô naox caz muôx sênhv?
- Puôz uô naox tãngz huv zôngv lê!

JĂNGX 9:

N T TS TX
ENG

1. Đọc

a, Vân

- Vân eng đọc như vân eng trong tiếng Việt.

b, Phụ âm đầu

Nt: Là âm tác xát mặt lưỡi hàm ếch trên có tiền âm. Đọc là *"ntoux"*.

Ts: Là âm tác xát cuốn lưỡi hàm mềm, không nhấn hơi. Đọc là *"tsoux"*.

Tx: Là âm tác xát đầu lưỡi chân răng không nhấn hơi. Đọc là *"txoux"*.

2. Tux lul (từ ngữ)

* Nt

- Ntux: Trời
- Ntux zôv: Trời ơi
- Ntiv: Bát
- Ntak: Trước mặt, vạc áo trước
- Ntar: Thuê, nông cạn
- Ntaos: Loại, thứ, hạng, khoảng, nửa chừng, một phần, giữa chừng...
- Ntês: Đẻ (ra trứng)
- Ntaox ntis: Thuở xưa, thuở trước
- Ntãngk: Đòn gánh
- Ntangx: Kiếm
- Ntangz: Ong khoái, nổi.
- Ntux hav: Trời hạn,
- Ntax têz: Thế gian, thế giới
- Ntiv su: Gói cơm trưa
- Ntas: Giật, lôi, đích, chính ngay, lấy...
- Ntao: Toát ra, nhô lên, nổi tiếng

Nteir: Thang

Nteiv: Tại, ở tại

Ntê: Sưởi

Ntaox nênhx: Đòi người, cuộc đời

Ntãng: Nửa, sóng, làn sóng

Ntãngr: Nửa chừng

Ntâu: Nhiều, lắm

Ntâu k: Đánh, rên, đong vào, gánh, đánh giá

Ntâu k jus: Làm thuê, bán công

Ntâu z: Vải

Nteik: Bể, sút mẻ

Jông đuô nteik: Đẹp tuyệt vời, tốt hơn hết

Ntênhs: Nói tới, nhắc tới

Ntêr: Dài

Ntêx: Trước

Ntir: Ngón

Ntênhl: Tiệt rượu, đám, hội nghị

Nti: Nhè ra, bong, mù mịt, rầy

Ntêl: Bắt
 Ntâuk ntir: Đánh én (câu)
 * Ts
 Tsâl lil: Sớm chớp, ánh lửa hàn.'
 Tsax kuk: Động vật hoang
 Tsaz: Tết
 Tsêr: Nhà
 Tsêr đângz: Nhà thờ, đền
 Tsêz: giec, rắc
 Tsaov: Soi, chiếu
 Tsaoz: Cây
 Tsangr: Giàn (bí, bầu, muớp...)
 Tsâu: No, ngâm, đóm, đuốt
 Tsâuk phuôz: Sương mù
 Tsês: Thưa, kính thưa, xin lỗi,
 thôi thì, dứt ra, bỏ, lia nhau, cất
 đi, để lại.
 Tsinhz tênhv: Nhất định
 Tsinhz suv: hiện thực
 Tsi: không
 Tsa: Rộ (hoa nở rộ)
 Tsax: Giống vật, súc vật
 Tsax nhê: Gia súc (đã thuần)
 Tsao: Thả, buôn tha, phóng thích
 Tseik: Cầm, miệng
 Tsêr couv ntour: Trường học
 Tsêv: Gấp, quay trở lại
 Tsaor: Tìm
 Tsaov curv: Chăm sóc, bảo vệ
 Tsâng: Dựng, giơ lên, lập thành
 Tsâuk ntux: Buổi tối, trời tối
 Tsâus: Nhím, mỗi, mệt, sửa, rú,
 buồn (ngủ)
 Tsâuk muôs: Mỗi mắt
 Tsinhr: Mổ
 Tsinhv: Đang, còn
 Tsông: Đập
 * Tx
 Txax: Tiên, một chỉ, đồng cân

Txar: Cắt, chặt
 Txaz: (cái) kéo
 Txaos: Trận (mưa)
 Txir lưl kãngz jiz: Quýt
 Txir lưl kâu: Chanh
 Txir nênhz (mux): Thầy cúng,
 thầy mo
 Txiz: Sai bảo, say khiến
 Txax jãngv: Hình dáng
 Txaov :Mặc kệ
 Txao kuô: Âm mưu, mưu trước
 Txir kênhx: Chủ khèn (trong đám
 ma)
 Txir lưl suô: Cà chua
 Txir nênhx: Đàn ông
 Txiv: Tội, tội lỗi
 Txinhx: Rơi
 Txinhr cangr: Tha hồ, mặt sức
 Txông: Nổi
 Txuôk: Nối
 Txuô: Tẻ, khúc, đoạn
 Txeil: Bắt, tóm
 Txênhz zênhl: Trùng điệp
 Txi txir: Kết quả, thành quả
 Txir: Bó, quả, chặt
 Txoux: Biết, tài giỏi, thạo, từng
 chải
 Txouv: thì, sẽ, còn
 Txuk: Bếp
 Txinhz: Xâm chiến, tranh giành
 Txux lul: Tục ngữ
 Txâus: (cái) đục, khắc
 Txeik: Vay, cầm lấy, nhận, nhận
 lấy, đón, rước, tiếp đón.
 Txi: Say quả, ra quả, thờ cúng
 Txix: Từ, bình đẳng
 Txôngl: Bọn, đám (rừng), ruộng,
 hội, hội, hội nghị, khóm
 Txouz: Đạt xuống

3. Dùng từ đặt câu

- Muôx nênhz nhaoz tsêr tsi muôx?
 + Muôx max lul tsêr max!

- Caox ntâu đêr cur tuôx max!
 - + Ôux! Sei sei lul tsêr!
 - Mêx nhaoz tsêr lak!
 - + Caox nhaoz turs tuôx?
 - Cur nhaoz pêl hênhv tuôx!
 - + Caox muôx pux tsi tâu!
 - Cur muôx pux lak !
 - + Caox muôx tsours mir nhuôs !
 - Cur lao ntâu nhuôs haz.
 - + Pêx tsours lênhx tuz?
 - Cur muôx tsiz lênhx tuz!
 - + Caox txir nêr.
 - Cur txir hax thêv thêv lê!
 - + Caox txir lăul lak tsi tâu?
 - Cur txir lăul thêv lak.
 - + Caox muôx ntâu tsours cứr tix?
 - Cur cứr tix muôx ntâu max.
 - + Cur zaos phưv, sâu cur tsênhv muôx tix! Zâu cur tsênhv muôx ntâu thaz.
 - Uô lê! Jông tas lak!
-

JĂNGX 10

BL CH ENG

1. Đọc

a, Vần:

- Eng đọc gần như vần eng trong tiếng Việt.

b, Phụ âm

+ Bl: Là tổ hợp âm tác xát âm môi bên mép. Đọc là "*bloux*".

+ Ch: Là tổ hợp phụ âm tác xát mặt lưỡi hàm ếch có giới âm "i" ẩn. Đọc là "*choux*".

2, Từ mới

* BL

- Blêx: Thóc
- Blêx blăuv: Thóc nếp
- Blêx txuô: Thóc tẻ
- Bluô mal: Trăn trề
- Bluô nux: Giầu có

- Blôngx: Lá
- Blôngx tsourz: Lá chuối
- Blêx têz: Lúa nương
- Bluôl: Trấu (thóc lép)
- Bluôl tour: Trượt chân
- Blangv têt: Trượt tay

- Tul blôngl: (con) Don	- Chuô đu: Gió bão, mưa to
* CH	- Cheix: Mùa, vụ
- Chax: Sống	- Cheix langx: Mùa thu
- Cha: Để, cất	- Cheix cuz: Mùa nóng
- Chax sar: Sự sống	- Cheix tsâus: Mùa đông
- Changs cênhz cu: Nguồn gốc, nguyên nhân, truyền thống	- Tul chuôv: (con) Vượn
- Chaoz chêv: Nhắc nhở, dặn dò	- Tuv chuôv: Cấn nhau
- Chôngz: Đông, chim hoạ mi	- Chuz maor: Đồ cơm
- Chuô: Gió	- Chuôs: Kịp, thông gia
- Chuô đăngx: Bão	- Chuô: (cái) bừa, dổi, giả
	- Ntau cengv: Đánh keng

JĂNGX 11

Q SH TR

1. Đọc

* Q: Là phụ âm tác xát mặt lưỡi hàm ếch trên có ản giới âm "i", có nhấn hơi. Đọc là "*qoux*".

* Sh: Là phụ âm sát mặt lưỡi hàm ếch trên có ản giới âm "i", không nhấn hơi. Đọc là "*shoux*".

* Tr: Là phụ âm tác xát mặt lưỡi hàm ếch trên đầu lưỡi cong. Đọc là "troux"

2. Từ mới (Tux yaz)

* Q	- Qênhr: Mời, rước
- Qangr: Gian nhà, ngăn	- Qênhz: Quân hàm
- Qangv: Xinh, đẹp, bảnh bao	- Qir: Phán, bắt (đầu)
- Qangv xuk: Hình như, giống như	- Houv qix: Chào cờ
- Tuôv qaox: Bắc cầu	- Qir thoux: Bắc đầu, khởi đầu, lúc đầu
- Qaox đouz: Cầu trắng	- Têz qou: Đất nước, địa danh
- Qaox đêx laz: Cầu Sông hồng	* SH
- Qaox car thênhx: Cầu mây	- Shang: Bấy, để
- Qaoz: Xỏ, xiên, xâu, đầu quạnh	- Shav shiv: Cẩn thận
- Qeik: Gọt, cắt, cạo	- Shangv: ¶nh, tranh, hình ảnh
- Qêz: Quyét, hết rồi	- Shangz: Hương

- Shaov chuôz:	Nhà có tang	- Tris:	Cuốn, leo
- Shâuv:	Tập, tập tành	- Tril:	Quần
- Shir phangz:	Do dự, lưỡng lự	- Trik:	Gùi, thồ, đeo
- Shênhz:	Xê dịch, xe ra, nhắc ra	- Trêr:	Chùm
- Shik:	Dẫn, dẫn dắt, đưa đi	- Trăngz:	Cái, con, khẩu
- Shir phăngz:	Phấn khởi, vui lòng	- Trăngz têz:	Trái đất, địa phương
- Shir vangv:	Trông mong, trông cậy, hi vọng	- Trâu:	Sáu (6), móng, thuê, sỏ, bát, cắm, gói, bỏ
- Shir:	Tây (hướng), phương tây	- Trâu saz:	Cần cù, chăm chỉ, tận tâm,
- Shir pêx:	Tây bắc	- Trux:	Bước chân
- Shir nangx phangz:	Hướng tây nam	- Truôs:	Đốt
- Shông:	Năm, tuổi	- Trâuuk:	Nhuộm (chàm)
- Shôngz:	Tre, trúc	- Trâus:	Bị, phải, mắc, trúng
- Shơu:	Pha trộn, trộn lẫn	- Trâuux:	Búa
- Shux sinhz:	Học sinh	- Trâuur:	Nhóm, đốt
- Shuz:	lượn quanh, xoay quanh	- Trâuuv:	Thận
- Shuô:	Tan, hết	- Trâuuz:	Bối, tái
- Shuôv txur:	Mù mắt	- Trôngl:	Che, lấp
- Shuôz:	(con) tôm	- Trôngx:	Ghế
- Shuv couv:	Học tập	- Trôngz:	Núi
* TR		- Trôngz jôngr:	Núi rừng
		- Trôngz trak:	Sống dao
		- Trơus:	Đúa
		- Trơuv:	Nhanh, vội vã
		- Truk:	Cười

JĂNGX 12

F HL

1. Đọc

* F: Là phụ âm tác xát, hai môi có nhấn hơi. Đọc là "*foux*".

* Hl: Là phụ âm đầu lưỡi xát hàm ếch trên, âm hai bên mép má không nhấn hơi. Đọc là "*hloux*".

2. Từ ngữ (Tux lul)

* F		- Fôngk:	Bã
- Feik:	Mổ sẻ, chích, khía, rạch	- Fuôx:	Bè, mảng
- Fênhx:	(cái) chậu	- fuôv:	Khăn
- Fix:	Chậm	* HL	
- Fênhx:	Bình, đều	- Hlar:	Đẽo, vượt nhọn, vác
- Fuô:	Bổ, chẻ	- Hlao:	Ngay tức thì
- Fuôz thâuk u:	Tận ngày xưa, tận xưa kia	- Hlaoz:	(đi) tháo, bậy, hút
- Fênhx xinhz:	(lòng) ngay thẳng	- Hlăng:	Qua, lội qua, bước qua
- Fênhx xeir:	Bình chọn, bình bầu	- Hlăngr:	Mọc, đâm trôi, nẩy lộc
- Fông:	Quyển (vở, sách)	- Hlăngz:	Nhúng nước (làm lông), trần qua, luộc qua
- Fôngx zul:	Bạn bè	- Hlê:	Cởi, tụt, trợn chùng (mắt trợn)
- Fôngv:	Gặp, gặp gỡ	- Hli:	Tháng, mặt trăng, lòng trắng trứng
- Fơuk:	Con đực (trâu, bò)	- Hli chêr:	Kinh nguyệt
- Fơuk sangv:	Con (trâu, bò) thiến	- Hli lux:	Tháng đủ
- Fơur:	Bồ, bịp (đụng thóc)	- Hlâu:	Sắt
- Fax:	Rèn lại, đánh lại, tấm bia	- Qaox hlâu:	Cầu sắt, cước
- Fangv:	Mập, mập mạp	- Hlâuk:	Trộm cướp
- Faox:	Bối, tãi ra	- Hlaur:	Thè ra, lòi ra, sa xuống, rủ xuống
- Faov:	Súng, bỏ, xộp	- Hleik:	Cắt, gạt
- Faov huv:	Rau húng	- Hli xaz:	Đầu tháng, thượng tuần
- Faoz:	Chiếc, cái, mảnh, tiêu pha	- Hlir:	Chắc ra, đổ đi, rót ra
- Făngx:	Đĩa, thương lượng, đàn	- Hlik:	Thay
- Făngr:	Chạm, đụng	- Hlôngr:	Thay đổi, thay phiên
- Făngz:	Phía, bên, phương	- Hlôngz:	Thở dài, mệt nhọc, thừ ra, đờ ra, liên miên
- Fêv:	Xấu		
- Fênhv:	Quyết		
- Fix qiv:	Tính nét, tính khí		
- Finhx ziv:	Rẻ		

- Hlour:	Đốt, thui, nung	- Huôr:	Tàn, tro tàn
- Hlouz:	Róc, róc vỏ,	- Hluôr toul:	Lửa
chủ			
- Hluz:	Lớn, cả		
- Hluô:	Dây, thừng		
- Hluô thêv:	Oi quá, bức, oi quá		
- Hluôk:	Trẻ, thời trai trẻ, người yêu		

JĂNGX 13 YANGZ SHUV

1. Têx nav txuv tuz couv (Các phụ âm đã học).

- *B, L, T, C, V, X, S, R, M, N, K, NG, Đ, G, P, H, Z, J, TH, NH, PL, HP, TS, TX, NT, BL, CH, Q, SH, TR, F, HL.*

2. Nhênhv

- Đọc lần lượt các phụ âm trên.

3. Từ ngữ (Tux lul)

- B: Bê (tên), buô (lợn), boul (bạn), buô têz (lợn rừng)...
- L: Lax (ruộng), lax têz (ruộng nương), leiv (vút), liv (lọc, lã).
- T: Têz (nương), ti (sát), tul (con), tiv (đánh, tiết canh).
- C: Caox (mài, tao, tôi tớ...), cur (tôi), cir (cân).
- V: Vur (lộp), vuv (điên), vênhl (nắm chắc), vôngv (cái cày), ao vôngl (xung vù).
- X: Xăngr (muốn), xăng (đưa, tiến), xao (nhai), xeir (chọn), xăng mông (đưa tin)...
- S: Sao (lau), sar (chín), sour (dậy), suô (vợ), sâu (trên).
- R: Râz (đun), ru (rút), ruôr puôl (phá huỷ, rở), râu jus (ra sức, gắng sức, ra công), râu (đi chơi, chơi rông, chơi bời).
- M: Mak (thì, mà...), maol (mịn, non), maol hluz (đười ươi), muôx (có), muôl (mua), muôs (bán), maor (cơm).
- N: Naox (ăn), nus (hỏi), nux (quà, vật kỉ niệm), nuv (việc).
- K: Keiz kuô (gà gáy), kăngz jaol (cuối bản), kêl (thấp), qou kêl (đồng bằng, miền xuôi)...
- Ng: Ngôv (hung dữ), ngaov (bảy lên), ngaox (cô động), ngangz tênhv (ổn định, an định).

- Đ: Đêx (nước), điz (dưa), đăngx (vàng), đăngr (rộng, con điều hâu), đouz (trắng).
- P: Pux (vợ, phụ nữ, nữ), pur (đầy), puv (thấy), puz (cho), pâur (đổi), pâux (đền).
- H: Hax (còn, còn nữa...), haz (đan), hur (sạch, mài)
- Z: Zal (cái chảo), zar (ái chà), zangl (đốt), zaos (phải)
- J: Jông (tốt), jaov (quanh co), jâuv (ngồi), jôngr nux (lâm sản), jêx jaol (bản làng, làng xóm).
- Th: Thôngx saz (đồng tâm, đồng lòng), thangv (nói, kể), thaor (xin), thao (khoét, đục).
- NH: Nhaoz (ở), nhil nor (bây giờ), nhax (tiền, bạc), nhav (thích), nhal (mỏng).
- PL: Pluôs (nghèo, bữa ăn), phux (mất, khuất), plăngz (tấm lòng, dạ dày, bụng), plâuz (lông), plour (tim, lõi).
- PH: phangr (lập, hất, nổi loạn), phuôv (phạt), phuôv tsangr (phát triển), phuôx (phét, phét lác, đối trá...), phênhv (phần), iz phênhv (một phần), phangv tôngv (phản động).
- TS: Tseis (cầm), tsês (kính thưa, để, thì, bỏ cất...), tsês couv (thời học), tsêr (nhà), tsêz u (năm xưa, năm kia).
- TX: Txus (tối), txux (con đường, cái), txux sar (tính mạng), txuô (tẻ, tiết, khúc), txuv (chữ, bịp).
- NT: Ntông (gỗ), ntêr lêx (lâu dài), ntar (nông, nông cạn, thuê, mượn), ntax têz (trái đất, thế giới, thế gian).
- BL: Blêx (thóc), bluô nux (giàu có), blôngx (lá), blax (con đĩa), blâuv (nếp).
- CH: Cha (cất, thôi), cheix (mùa, vụ), chax (sống), chôngz (đông).
- Q: Qaox (câu), qou (chỗ), qix laz (cờ đỏ).
- SH: Shông (năm), shôngz (tre), shông couv (năm học), shav shiv (cẩn thận), shir phangz (vui vẻ, phấn khởi).
- TR: Traos (béo), traor (ngược, xuôi, đi), tril (quần), trâux (búa), trous (đúa).
- F: Fix (chậm), four (bồ đưng thóc), făngz (bên), fangv (béo).
- HL: Hli (tháng), hlăng (qua, lợi qua), hlâu (sắt, cước), hlôngr (thay đổi, thay phiên).

4. Têx vênhx tuz couv (các vần đã học).

- Eì, êi, ai, uô, ưi, iê, ao, ơ, ui, ang, ăng, ông, ưng, oang, ênh, eng, inh, uê.

5. Têx chiv suôz tuz couv (các thanh điệu đã học).

- v, l, x, s, r, k, z

JĂNGX 13

HM

KH

UÊNH

1. Đọc

* Hm: Là phụ âm mũi chữ h đọc lướt nhanh động lại ở chữ m. Đọc là "hmoux".

* Kh: Là phụ âm tác xát mặt lưỡi hàm ếch trên có nhấn hơi. Đọc là "khoux".

* Uênh: Đọc gần giống uênh trong tiếng Việt. "Uênh"

2. Từ ngữ (tux lul)

*HM

- Hmao ntux: Ban đêm
- Ntāngs hmao: Buổi chiều, chiều tà
- Hmaor: Mến, thân
- Hmaor nhav: Thân mến
- Hmôngr: Tính mệnh, số phận, vận mệnh
- Hmôngr jêz siz: Vội
- Hmôngz: Dân tộc Hmông, khác
- Hmur: Trông, giáo, mác, nhọn

* KH

- Khaz: Trả, ra
- Khâu z pâu: Gai
- Kheik: Lưỡi cày
- Khênhr: Đồng ý, thường, hay là, bó
- Khiz: Thiệt thòi, ghen
- Khênhx: Tròn
- Khoux: Nhật, kiếm, cho
- Khourz: Đào, khơi
- Khur lénhx: Thương xót
- Khuz zil: Tạm, tương đối, kha khá
- Khuôz saz: Thắc mắc
- Khuôz: Mắc, vướng mắc
- Khurz trus: Nằm sấp
- Khaur zênhs

- chuô: Gió lốc
- Khaor: Thi, cứng
- Khaov: Nhờ, nhờ vả, nương nhờ
- Khaov vangv: Trông nhờ, trông cậy
- Khaoz: Chén, gõ, bóc lột, phạt vạ
- Khaoz khuv: Châm trọc
- Khangr txir: Khoác loát, khoe khoang
- Khâu: Dép
- Khâu k: Ngựa, ngựa ngái, khoái
- Khâu tsar: Cóc (vào đầu)
- Khâu z: Cũ, cũ kỹ
- Khâu đuo: Dẻ rách, tã
- Khâu nhangz: Rơm rạ, rác rưởi
- Khâu ruôz: Chuối
- Khênh: Vết, làm xong phần còn lại
- Khi: Buộc
- Khoangx: Nghịch
- Khôngz: Rỗng
- Khourv: Cài
- Khu: Chữa
- Khur xiv: Tiếc, thương tiếc
- Khuôz saz: Buồn
- Khuôv: Mắc, khoác, mặc
- Khur: Khổ, vất vả, khổ sở

- Khênhx langv: Tròn trăn

JĂNGX 14

HN Y

1. Đọc

* Hn: Là phụ âm mũi "h" đọc lướt qua động lại "n". Đọc là "**hnoux**".

* Y: Là phụ âm tác xát cuốn lưỡi hàm mềm có bật hơi. Đọc là "**youx**".

2. Từ ngữ (tux lul)

* HN		- Yênhx côngz:	Thành công
- Hna:	Ngủ	- Yiv:	Thuốc
- Hnar:	Răng, (lưỡi) dao	- Yôngz:	Trôi, trôi đi,
- Hnar đêr:	Răng nanh		đi
- Hnar puô:	Răng hàm	- Yur:	Thối
- Hnar tângz		- Yuôx:	Điều tra, thuốc,
mênhx:	Răng cửa		phẩm nhuộm
- Hnao:	Châm, tiêm	- Yuôr:	Còn
- Hnaor:	Nghe, thấy,	- Yuôz:	Thối
	cảm thấy	- Cheix yaz:	Vụ xuân
- Hnaor kângz:	Quên	- Ntux yaz:	Mùa xuân
- Hnangr:	Mặc, vùng	- Yăngx:	Thường, thường
- Hnăngz:	(cái) túi, vỏ		xuyên, luôn luôn
	(dao), bông	- Yêv:	Dọn, rười, sơ tán
	(lúa)	- Yêz zăng:	Máy bay
- Hnênhr:	Nỏ, cung	- Yênhx:	Đẹp, tốt, nên,
- Hnôngz kuz:	(ngôi) sao		thành
- Hnuz:	Ngày, mặt trời	- Yênh:	Run
- Hnuz keix:	Buổi chiều	- Yăngr:	Rầy (cỏ), bãi,
- Hnôngz hnuz:	Hôm kia		nắng
- Hnuz kuz ntăng:	Sao băng	- Yăngr langv:	Sáng lạng
- Hnuz kuz tôngx:	Sao mai	- Yăngr ntux:	Trời nắng
- Hnuz nor:	Hôm nay	- Yăngr puôv:	Sân
- Hnôngz nhôngs:	Thời gian,	- Yangv:	Đạo chơi,
	thời kỳ		tham
* Y		- Yao khuôv:	áo khoác
- Yao:	áo	- Yaor chuôv:	Chửi nhau
- Yaz:	Mới	- Yaov:	Dũi (lợn dũi),
- Yaz tsâux:	Đông xuân		chửi, mắng
- Yeiz:	Đối	- Yaoz:	Ôn, ôn lại

- Yăngz:	Thủng, xuyên, xuyên thủng, hốt (tóc), trâu vạc sừng	- Yôngr:	Sei, súi đục
- Yâu:	Tro	- Yơư qir:	Hèn lặc
- Yâuuv:	Chọc, châm	- Yuô:	Yêu,yêu mền, mật thiết
- Yâu yir:	Ngâm ngâm đau (bụng)	- Yuôx az:	Lá ngón
- Yeik:	Sáng (bữa sáng)	- Yuôx zêx:	Chè
- Yik:	(con) dê	- Yuôv:	Lối rẽ
		- Yuk:	(con) mèo
		- Yux:	Trừ
		- Yux jăngx:	Gạch đầu dòng

JĂNGX 15

ND NZ

1. Đọc

* Nd: Là phụ âm tác xát mặt lưỡi hàm ếch trên, có tiền âm "u" ỏn, không nhấn hơi. Đọc là "*ndoux*".

* Nz: Là phụ âm tác xát đầu lưỡi chân răng, có tiền âm "u", không nhấn hơi. Đọc là "*Nzoux*".

2. Từ ngữ (tux lul)

* ND

- Nda:	Nấp, nhen
- Nđăngx băngx:	Cánh tay
- Nđăngr:	Với
- Nđangk:	Đàn môi
- Nđăngx:	Thẳng,ngay thẳng
- Nđaux:	Miệng, môm, cửa ngõ, cửa sông...
- Nđâu:	Lạc, nan, chẽ, trời
- Nđaul (vêr ndaul):	Em gái
- Nđauv:	Mịn, nhuyển
- Ndeik:	Tàn (tro tàn)
- Nđê:	Treo, leo lên, lên
- Ndu:	Nhớ

- Nduôr:	Bánh
- Nduôr maos:	Bánh mì
- Nduôr blăuv:	Bánh dẻo
- Nđê trôngx:	ở rể
- Nđêx:	Cột
- Nđêz:	Nám
- Nđêz mul lux:	Mộ nhĩ
- Nđêz shangz chênhv:	Nám hương
- Ndik:	Lầy lội, lằm lội
- Nduok:	Cuốc, đào, rĩa, đá
- Nduô:	Lúc, thời kỳ, quãng

* NZ

- Nzal:	Tán, đan, tét
- Nzaz:	Tóm
- Nzông:	Bóng râm

- Ndoul:	Cõn, rọp, sượt qua, lẩn lộn	- Nzis:	Đun, đút, sỏ vào, dính, đánh, dính dáng
- Nzao:	Nhai, gặm, nhấm	- Nzir:	Vá, bù, thêm
- Nzaos:	Hoác (thối)	- Nzourv:	út (chỉ người con út)
- Nzuôr:	Rửa	- Nzous:	Ót (chỉ người con trai)
- Nzênhr:	Lộn, xoay, lật lên	- Txir nzourv:	Chú ruột
- Nzênh:	Vượt qua	- Nzur:	Sớm
- Nzaox:	Rẫy giữa	- Nzuôv:	Quạt
- Nzaoz:	Phiên phức, quấy rầy	- Nzuôs:	Thêm thức ăn, ăn thêm, kèm
- Nzang:	Mọ , mả	- Nzuôx nzaos:	Rập rờm, phe phẩy, phân phật, rung rinh
- Nzâus:	Gậy		
- Nzeik:	Mút, hôn, tạc lưỡi		
- Nzeis:	Song song, nhiều tầng, nhiều lớp		
- Nzeix:	Giàn sậy		

JĂNGX 16

ĐR NJ

1. Đọc

* Đr: Là phụ âm tắc sát đầu lưỡi hàm ếch trên (cứng), âm tiền âm "ư", không nhấn hơi. Đọc là "*droux*".

* Nj: Là phụ âm cuốn lưỡi hàm mềm có tiền âm "ư", không nhấn hơi. Đọc là "*Njoux*".

2. Từ ngữ (tux lul)

* ĐR

- Đra:	Buộc, trói
- Đra truôx:	Buộc chặt, trói chặt
- Đraz:	Bắt được
- Đrang:	Gánh
- Đrangl lax:	Cánh đồng, đồng ruộng, ngoài ruộng, dưới ruộng
- Đrangl:	Dưới

- Đrangl kăngz:	Về sau, phía sau, mai sau, sau này, cuối cùng
- Đraos:	Lẩn, giọt, cút, xéo, bên trong
- Đraos đangr:	Diện tích
- Đraos ntas:	Thuộc lâu, thành thạo
- Đraos qơư:	Buồn ngủ
- Đraox:	Cỏ
- Đraox tsuôs:	Cỏ dại, cỏ hoang

- Đraor:	Tiếng động, tiếng kêu	- Njêr:	Muối
- Đrängx:	Gà lôi, trĩ, hoa văn	- Njênhr:	Lật, nghiêng
- Đrängz:	Giữa, một nửa	- Njik:	Nhé, ngọn
- Đrâu:	Sau (đằng sau), bên ngoài	- Njis:	Tý, ít
- Đrôngl:	Vùng, khu vực, miền	- Njiz:	Gặp
- Đrouv:	Nhanh	- Nju:	Năng xuất, đây rầy, vô số, thêm nhiều
- Đrus:	Cùng, với	- Njuól:	Đo
- Đrus đreiv:	Theo sát, bám sát	- Njur:	Chám
- Đrux:	Căng, khẩn cấp, cấp thiết	- Njuôz:	Xanh
- Đruôs:	Rách	- Njaz:	Gạo
- Đrâu jôngr:	Ngoài trời	- Njang:	Vác, tường vác
- Đrâu:	Chàng trai, màu sắc sỡ, có vân hoa	- Njês:	Thẳng, ngay thẳng, đứng yên
- Đreiv:	Ròng rã, liên	- Njêl:	Cá
- Đrênh:	Nghiêng	- Njêx:	Tai
- Đris:	Chống gậy, cú đâm (tay), quang đãng, sáng sủa	- Njênhs:	Tin, tin tưởng
- Đrông:	Kêu ca, năn nỉ, than thở, tiếng động, âm ã.	- Njiv:	Cay (ớt cay), buốt
- Đrông ntul:	Tấp nập, rầm rập, nườm nượp, cuộn cuộn	- Njouk:	Cất dấu, núp
* NJ		- Njuv:	Khoá
- Njê:	Sắc, sắc bén, nhọn, khôn, sắc sảo, pha, trộn	- Njuók:	Nhai, cao lương
		- Njuól langv:	Chùng, phỏng chùng, khoảng chùng
		- Njux:	Tra tấn, tra khảo, vênh, cong vênh
		- Njaz muôs:	Con người (thủy tinh thể)
		- Njängx:	Rên rĩ
		- Njus:	Mũi, nước mũi

JÄNGX 17
KR CX

1 . Đọc

* Kr: Là phụ âm tắc xát cuốn lưỡi hàm mềm, có nhấn hơi. Đọc là "*koux*".

* Cx: Là phụ âm tắc xát đầu lưỡi chân răng, có nhấn hơi. Đọc là "*cxoux*".

2 . Từ ngữ (tux lul)

* KR

- Kra: Dạy, dạy dỗ, bảo ban
- Kra ntour: Dạy học
- Krar: Gừng
- Krar đãngx: Nghệ vàng
- Krar laz: Giềng
- Krang: Sấy
- Kraor: Hang, lỗ, học, lò, bếp lò, mỏ, nơi, chỗ
- Kraor đêx: Nguồn nước, mạch nước, dòng nước
- Kraor joux: Hồ sâu, hồ sục
- Kraor kuôr: Nhà vệ sinh
- Kraor kuz: Gáy
- Kraor ntux: Hang lớn, hồ sâu, động
- Kraor sôngv: Thái dương
- Kraor trôngx: Cửa ra vào
- Kraor troul: Bệ
- Kraor tsuk: Nách
- Krâu: Thức ăn, thực phẩm
- Kreir: Kia, đây, nơi, chỗ
- Kruôz kra: Giáo dục, giáo huấn
- Krur: Gói, khoán, bao thầu
- Kreiz: Se sợi, se tơ
- Krêr: Người, ô xin, làm công
- Krêz: Mở
- Krêz têl: Khởi công

- Krông: Rung
- Krông tơu: Rung đùi
- Krôngz: Hôn, thơm
- Kruz: Í t
- Kruô pak: Bệnh sỏi
- Kruô: Khách, họ hàng
- Kruô tâuv: Bệnh đậu
- Kruôk: Khen
- Kruôr: Khô
- Kruôz: Răn, dạy bảo

* CX

- Cxa: Số
- Cxax: Mới, sẽ, đố, giàu
- Cxax sênhx: Thân tài
- Cxaz txuv: Có ý, cố tình, chủ tâm
- Cxaz xinhz: Lo âu, lo buồn, lo lắng
- Cxâu: Buốt, nhức
- Cxaz nax puô shông: Muôn năm
- Cxaz vaos (blơx nta): Chi chít, la liệt
- Cxăng: Xương
- Cxăngr: Cóng, tê cóng, cướp, giật
- Cxăngz: Bô đựng thóc, thêm
- Cxăngz chuôz: Tham gia, dự
- Cxao: Lổm đổm, sám
- Cxaox: Nghịch
- Cxaox paoz: Tinh nghịch
- Cxaov: Tạo nên, làm ra, chế tạo, đuổi bắt
- Cxix: Đều, bằng

- Cxix lil:	Xấp xếp	- Cxeik fuv:	Phân tích, giải nghĩa, giải thích
- Cxix tsang:	Xây dựng	- Cxêv:	Chọn, kiếm chọn, nhặt ra
- Cxôngx:	Từ, từ khi, từ lúc	- Cxênhx:	Tầng, đời, vốn, gây vốn, làm giống
- Cxông six:	Đồng thời	- Cxênhr:	Mời
- Cxôngr:	Thái (thịt, rau)	- Cxiv:	Xây
- Cxouk:	Bịt lại	- Cxiz:	Dục
- Cxâu:	Châm chọc, xúi dục	- Cxuz:	Vùi lấp, cảm
- Cxeik:	Miếng, mảnh, giải nghĩa, cắt nghĩa, rưởi	- Cxuô tul:	Mọi người

JĂNGX 18 NX NR

1. Đọc

* Nx: Là phụ âm tắc xát đầu lưỡi chân răng, có tiền âm "ư". Đọc là "N_xou_x".

* Nr : Lf phụ âm tắc xát đầu lưỡi hàm ếch trên có tiền âm "ư" - âm mũi. Đọc là "N_rou_x".

2. Từ ngữ (tux lul)

* NX

- Nxa:	Đau nhói
- Nxak:	Ca ngợi
- Kruôk nxak:	Ca ngợi, ca tụng
- Nxaz:	Mùi vị
- Nxăngz:	Dốc
- Nxei:	Ói, ải
- Tuôs nxei:	Chết ểu
- Leix tuôs nxei:	Cày ải
- Cuôs nxei:	Nước gạo
- Nxeik:	Con gái
- Nxeik gâu xuz:	Con gái còn trinh
- Nxeik hluôk:	(nữ) thanh niên

- Nxeik mur:	Ong đực
- Nxe nxak:	Vang dội, vang vọng, âm vang
- Nxênh đêr:	Thác nước
- Nxênhr:	Xốp, bỏ, tươi
- Nxi:	Thì thâm
- Nxuô:	Giặt, đồ dăng, dụ dỗ, lừa đảo
- Nxuôz:	Rêu
- Nxư:	(con) voi

* NR

- Nra:	Xen kẽ
- Nrar:	Tìm, tìm kiếm

- Nrao:	Hết, sạch sành sành, chả còn	- Nrongz:	Sà cạp
- Nrau:	Đâm ra, chọc ra, chôi lên	- Nrou:	Sành sành sành
- Nrenhr:	Bới, lượ lượ	- Nru:	Nhỏ, rút ra, quang đăng

JĂNGX 19 GR NY

1. Đọc

* Gr: Là phụ âm tắc sát hàm ếch ẩn tiền âm "ư", không nhấn hơi. Đọc là "groux".

* Ny: Là phụ âm tắc sát cuốn lưỡi hàm mềm có tiền âm "ư". Đọc là "nyoux".

2. Từ ngữ (tux lul)

* GR

- Grang:	Xách, mang
- Grangx:	Sào phơi, dây
- Grâuk:	Hội chơi, đình đám
- Grâuk taox:	Hội chơi xuân
- Grei:	Mắc, treo, móc, đoạn, điều
- Greix:	Thịt
- Greiv:	Hẹp, chật hẹp
- Grê:	Giá, giá cả, nờ nần
- Grêl:	Xuống
- Grênh:	Tâng bốc, xoa dịu, lấy lòng, gọi hôn, gọi vía
- Grênhz:	(cỏ) Tranh
- Grô:	Ho
- Grôl:	Kéo, tên dống, lôi, hít
- Graol:	Nuốt

- Graor:	Rống, khóc
- Gruôv tav:	Vận tải
- Gruk:	Cụt
- Gruôs:	Cần cù, chăm chỉ
- Gruôs txuôs:	Tiếp kiệm
- Gruôv:	Chèo, chèo thuyền, hành quân, quản lí

* NY

- Nyaz:	Trong
- Nyak:	Lon ton
- Nyangr:	Máu, tiết, huyết
- Nyâur:	(con) cháy
- Nyei:	Sợ, kinh sợ, kéo
- Nyi:	Tước
- Nyik:	Rỉa
- Nyir:	Nạt (thịt nạt)
- Nyour:	Thèm, muốn
- Nyu kênhl:	âm ĩ, om xòm, râm râm, âm âm
- Nyur:	Toang ra, rúi

- Tao nyur:	Thủng toang	- Nyuôz:	(con) rã cá
- Nyuô tou:	Đồ đi		
-

JĂNGX 20 NKH NTH

1. Đọc

* Nkh: Là phụ âm tắc xát cuốn lưỡi hàm mềm, có nhấn hơi. Đọc là "*nkhoux*".

* Nth: Là phụ âm đầu lưỡi chân răng hàm trên có tiền âm "u". Đọc là "*nthoux*".

2. Từ ngữ (tux lul)

* NKH

- Nkhangk:	Lông, bu
- Nkhâuk:	Cong
- Nkhâuk changx
nkhâuk chês:	Con queo, quanh
co, khúc khuỷu
- Nkhik:	Sút, mẽ
- Nkhouz:	Bồ hóng,
- Nkhang:	Quang đãng,
sáng sủa
- Nkhang saz:	Hỏi lòng, hỏi dạ,
sáng lòng, sáng
dạ
- Nkhiz:	Chạc, khe khẽ

* NTH

- Ntha:	Tì, vịn, chống
tay, tựa |
|---------|----------------------------|

- Nthao:	Chập vào, lồng
vào, nhép, đút
- Nthaos:	Hạng, loại
- NthaoK:	Tóm lấy
- NthaoK ntas:	Tóm gọn
- Nthê:	Chửi, quát mắng
- Nthê tsouv:	Quát mắng
- Nthê chuôv:	Chửi nhau
- Nthuô:	Mở ra, gỡ ra
- Nthuô câuk:	Mở ô, xòe ô
- Nthuô saz:	Hả dạ
- Nthuô đraox:	Làm cỏ, rẫy cỏ
- Suz nthê:	Sấm sét
- Nthênh:	Rán
- Nthênh njêl:	Rán cá
- Nthênh nduô:	Rán bánh
- Nduô nthênh:	Bánh rán
- Nthangz:	Gác
-

JĂNGX 21 ĐH FL

1. Đọc

* Đh: Là tổ hợp phụ âm tắc sát đầu lưỡi và âm họng, có nhấn hơi. Đọc là "*đhoux*".

* Fl: Là phụ âm tắc sát hai môi và âm bên có nhấn hơi. Đọc là "*floux*".

2. Từ ngữ (Tux lul)

* ĐH:

- Đha: Chạy
- Đha chuôv: Rơi xuống, rơi phệt xuống
- Đha cêr: Liên lạc
- Đha nênhz: Lên đồng
- Đha păngx vuôv: Nhảy múa, ca vũ
- Đha thăngx: Nhảy đồng
- Đha tsaz: Chơi tết, vui xuân
- Đha kênhx: Múa khèn
- Đhâu: Qua, quá, vượt qua
- Đhâu mông: Tiết lộ, biết tin
- Đhêr: (khóc) nức nở
- Đhix đhuôx: Sùng sục, bì bõm
- Đhuôr: Chán, ngán, ngấy

* FL

- Flaov: Phiếu, ví
- Flaov maov: Nghịch ngợm
- Flâu: Bè, vở
- Flik: Đổi lót, thay, lột xác
- Flix floux: Phần phật, phát phối
- Flour: Giặt minh
- Floux: Bay vù
- Flu: Mặt, má
- Flu nhal: Thiện mặt, xâuá hổ
- Flu tuôz: Mặt dày
- Fluôr: Mỏi, ngay, tức khắc, lập tức, tức thì, bụi
- Flu: Vuốt, phủi

JĂNGX 22 NKR NQ

1. Đọc

* Nkr: Là phụ âm tắc sát cuốn lưỡi hàm mềm có tiền âm "u" ản, có nhấn hơi. Đọc là "*nkroux*".

* Nq: Là tổ hợp phụ âm tắc sát mặt lưỡi hàm ếch trên có tiền âm "u" có nhấn hơi. Đọc là "*nqoux*".

2. Từ ngữ (tux lul)

* NKR:

- Nkrang: Quang
- Nkrang phuôz: Quang mây
- Nkrang đris: Sáng sủa, đỡ
- Nkrang iz njik: Đỡ một ít
- Nkrau: Làm âm, to tiếng, quát tháo
- Nkrêk: Khát, thèm khát
- Nkruôz: Khô, cạn

- Nkruôz saz:	Khát khao, khao khát	- Nqông:	Râm
		- Nqouk:	Đi kiếng
* NQ		- Nqu:	Khói, bốc hơi, xông hơi
- Nqang:	Vang, vang	- Nquk:	Bắt tay, xóc, rũ
động,	chấn động	- Nquô:	Đổ, đúc
- Nqăngr:	¶nh hưởng	- Nquôr kheik:	Đúc lõi cày
- Nqao:	Trọc (núi đã trọc)		

JĂNGX 23

HNH	MFL	MN	W	MF
OA	OAI	UÊ	EU	

1. Đọc

a, Vần

* Các vần như oa, oai, uê, êu đọc gần giống như vần trong tiếng Việt.

b, Phụ âm

* Hnh: Là tổ hợp phụ âm tắc sát hàm ếch và mặt lưỡi, âm mũi, có giới âm "i" ần. Đọc là "*hnhoux*".

* Mfl: Là tổ hợp phụ âm tắc sát hai môi đầu lưỡi hàm ếch cứng không nhấn hơi. Đọc là "*mfloux*".

* Mn: Là tổ hợp phụ âm tắc sát hai môi đầu lưỡi hàm ếch cứng không nhấn hơi. Đọc là "*mnoux*".

* Hmn: Là tổ hợp phụ âm tắc sát môi môi đầu lưỡi hàm ếch cứng không nhấn hơi. Đọc là "*hmnoux*".

* W: Là tổ hợp phụ âm tắc sát cuốn lưỡi hàm ếch mềm không nhấn hơi. Đọc là "*Woux*".

2. Từ ngữ (tux lul)

* HNH

- Hnhaz:	Tối, biệt tích, cháy khô
- Hnhang:	Nhấn nhó
- Hnhur:	Lòng, ruột, muội đen
- Hnhur ndâu:	Ruột thừa
- Hnhur huz thuz:	Xúc xích
- Hnhangr:	Nặng
- Hnhêk:	Mĩa mai
- Hnhak:	Mĩa

* MFL

- Mflar:	Rành mạch, rành rọt
- Mfleik:	Sỏi
- Mfleik mflar:	Sành sỏi, thông thạo
- Mflao:	Uống thử
- Mfleiz:	Nhấn
- Mflir:	Lỡ ra
- Mflaok:	Huyết
- Mfloux:	Phành phạch

- Mflux mflir:	Mập mờ, thập thờ, lấp ló	- Woaiiv côx:	Ngoại quốc
*MN		- Xưz weix:	Tư duy
- Mnôngs hu:	Nghe gọi	* HMN	
- Mno mno:	ngheo ngeo, meo meo	- Hmnuôs ndâu:	Méo mồm
* W		* MF	
- Woav woav:	Họ họ (họ trâu)	- Mfao:	Khoẻ, sung sức
- Woav txư:	Đôi tất	- Mfaoz:	Tàn lụi, hơi cũ
- Lênhv woaiiv:	Ngoài ra, loại khác, khác loại	- Mfênh:	Phệ, phị
- Wêx zaoz:	Tạp đề	- Mfông:	Rắc, rắc hạt
		- Mfur:	Xốp (khoai xốp)
		- Mfuôz:	Biển cấm
		- Reik mfuôz:	Cấm biển cấm